

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішенням Вченої ради
ДУ «Інститут громадського здоров'я
ім. О.М. Марзеєва НАМН України»
від 27.06.2024 року протокол № 6

Заступник голови Вченої ради **Олена ТУРОС**

ПРОГРАМА

вступного іспиту в аспірантуру за спеціальністю 229 – «Громадське здоров'я»

1. Охарактеризуйте поняття «громадське здоров'я». Охарактеризуйте історію розвитку системи охорони громадського здоров'я в провідних країнах світу та Україні. Поясніть основні задачі, які вирішує система охорони громадського здоров'я та її принципові відмінності від функцій системи надання медичної допомоги.
2. Представте історію розвитку концепції основних оперативних функцій охорони громадського здоров'я. Охарактеризуйте основні оперативні функції охорони громадського здоров'я та їх основні групи та взаємодію між основними оперативними функціями охорони громадського здоров'я.
3. Дайте характеристику профільних основних оперативних функцій охорони здоров'я. Поясніть їх загальну мету, задачі та практичне значення для охорони здоров'я населення.
4. Дайте характеристику системних основних оперативних функцій охорони здоров'я. Поясніть їх загальну мету, задачі та практичне значення для охорони здоров'я населення.
5. В чому полягає між секторальний підхід в рішенні проблем громадського здоров'я. Які учасники міжсекторального підходу в рішенні проблем громадського здоров'я Ви знаєте? Наведіть приклад використання між секторального підходу в рішенні проблем громадського здоров'я на регіональному та місцевому рівнях.
6. Охарактеризуйте поняття «соціальні детермінанти здоров'я», «нерівності щодо здоров'я» та «справедливості у громадському здоров'я». Поясніть, як вони впливають на рівень громадського здоров'я. Наведіть приклади.
7. Поясніть складові здоров'я населення. Охарактеризуйте динаміку показників здоров'я населення України у зрівнянні з показниками здоров'я

- країн Європейського регіону за останні роки. Наведіть приклади розрахунку показників захворюваності населення та поширеності хвороб.
8. Дайте характеристику демографічної ситуації в Україні за період її незалежності. Охарактеризуйте поняття «надсмертність чоловіків працездатного віку» та її причини. Наведіть приклади розрахунку показників смертності окремих категорій населення.
 9. Поясніть поняття «соціально небезпечні хвороби». Охарактеризуйте підходи ВООЗ до боротьби із соціально небезпечними хворобами та національні підходи до рішення даної проблеми. Поясніть участь системи охорони громадського здоров'я в зменшенні впливу соціально небезпечних хвороб на глобальний тягар хвороб.
 10. Поясніть поняття «особливо небезпечні інфекційні хвороби». Охарактеризуйте причини їх розвитку, заходи боротьби та профілактики і роль системи охорони громадського здоров'я в попередженні епідемій та подоланні їх наслідків.
 11. Дайте поняття «Первинна медико-санітарна допомога». Охарактеризуйте, які обсяги медичних послуг включає первинна медико-санітарна допомога на засадах загальної лікарської практики/сімейної медицини на даному етапі в Україні та які медичні працівники мають забезпечувати її надання. Охарактеризуйте основні принципи надання первинної медико-санітарної допомоги на засадах загальної лікарської практики/сімейної медицини в Україні та права населення при її отриманні.
 12. Охарактеризуйте поняття «Спеціалізована медична допомога». В яких закладах охорони здоров'я вона надається? Охарактеризуйте основні принципи отримання спеціалізованої медичної допомоги населенням на даному етапі реформування системи охорони здоров'я в Україні та права населення при її отриманні.
 13. Охарактеризуйте, що включає в себе високоспеціалізована медична допомога та в яких закладах охорони здоров'я вона надається. Поясніть основні принципи отримання високоспеціалізованої медичної допомоги населенням на даному етапі реформування системи охорони здоров'я в Україні та права населення при її отриманні.
 14. Охарактеризуйте принцип запровадження програми медичних гарантій, причини її введення та мету. Критерії та принципи розробки програми медичних гарантій в Україні та провідних країнах світу. Дайте характеристику поняття «Стратегічні закупівлі медичних послуг». Що таке «Гарантований пакет медичних послуг» і поясніть його складові.
 15. Охарактеризуйте систему паліативної допомоги в Україні на сучасному етапі розвитку системи охорони здоров'я та види паліативної допомоги. Які

- заклади охорони здоров'я мають забезпечувати надання паліативної медичної допомоги. Дайте характеристику фінансування паліативної допомоги на сучасному етапі її розвитку.
16. Поясніть профілактичний принцип діяльності первинної медичної допомоги та його основні напрями.
 17. Охарактеризуйте напрями та види сумісної профілактичної діяльності системи первинної ланки системи охорони здоров'я та спеціалістів системи громадського здоров'я.
 18. Поясніть поняття «Політики в сфері громадського здоров'я». Які Ви знаєте рівні політики в сфері охорони здоров'я. Основні стейкхолдери в формуванні політик в сфері охорони здоров'я. Наведіть приклади «агентів змін» в сфері державних політик у галузі охорони здоров'я населення.
 19. Які компоненти зумовлюють і впливають формування політики в сфері громадського здоров'я в державі. Поясніть поняття «Справедливість» як базовий компонент формування політик в сфері охорони здоров'я. Приведіть приклади найбільш ефективних політик протидії епідемії неінфекційних хронічних захворювань в сфері громадського здоров'я (за рекомендаціями ВООЗ).
 20. Поясніть цикл формування політики в сфері громадського здоров'я. Які завдання вирішуються на етапі визначення порядку денного? Охарактеризуйте кроки його реалізації.
 21. Поясніть зміст етапу «Впровадження політики» в циклі формування політик в сфері громадського здоров'я. Основні стейкхолдери даного етапу на рівні держави, регіону, громади. Основні бар'єри на шляху ефективного впровадження політик в сфері охорони здоров'я.
 22. Поясніть концепцію вимірів впровадження політики в сфері громадського здоров'я. Охарактеризуйте етап мобілізації ресурсів. Приведіть приклади формування партнерств в реалізації регіональних або місцевих програм в сфері громадського здоров'я.
 23. Поясніть ключові принципи і правила етики в охороні здоров'я. Ключові відмінності медичної етики у порівнянні з етикою у сфері охорони громадського
 24. здоров'я. Приведіть приклади проблемних з точки зору етики питань в сфері громадського здоров'я.
 25. Охарактеризуйте алгоритм аналізу політики у сфері охорони громадського здоров'я. Поясніть підхід до реалізації кроку «Розробка альтернативних варіантів» в аналізі політик в громадському здоров'ї.
 26. Поясніть ролі лідера і управлінця в реалізації програм громадського здоров'я. Охарактеризуйте основні управлінські практики. Наведіть приклади.

27. Охарактеризуйте основні практики в контексті виконання ролі лідера. Опишіть стилі реалізації лідерської ролі. Наведіть приклади.
28. Охарактеризуйте порядок планування, розробки, впровадження та моніторингу цільових програм з громадського здоров'я на рівні об'єднаних
29. програм. Поясніть, складові цільових програм з громадського здоров'я на рівні об'єднаних програм та алгоритм їх визначення. Поясніть систему моніторингу виконання цільових програм з громадського здоров'я на рівні об'єднаних програм.
30. Охарактеризуйте поняття «якість життя населення». Поясніть інтегральний показник якості життя, структуру показників та базові компоненти якості життя населення, детермінанти які на нього впливають. Наведіть приклади.
31. Дайте характеристику системи державного управління якістю життя населення. Поясніть вплив системи охорони громадського здоров'я на якість життя населення. Наведіть приклади.
32. Дайте характеристику функціональної підсистеми медичного захисту населення на випадок надзвичайних ситуацій в Україні: склад, завдання та функції підсистеми, заходи та між секторальна взаємодія.
33. Охарактеризуйте задачі, функції та дії служби екстреної медичної допомоги при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, правові основи діяльності служби в даній ситуації.
34. Охарактеризуйте задачі, функції та дії системи охорони громадського здоров'я при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Поясніть необхідні дії
35. системи охорони громадського здоров'я для забезпечення готовності та реагування на надзвичайні ситуації в сфері охорони громадського здоров'я та забезпечення їх моніторингу.
36. Охарактеризуйте роль системи охорони громадського здоров'я в забезпеченні високого рівня психічного здоров'я населення.
37. Охарактеризуйте термінологічні поняття саморуйнівної поведінки населення та самогубств, класифікацію та їх рівні в провідних країнах світу та в Україні. Наведіть приклади масових самогубств. Поясніть причини само руйнівної поведінки різних категорій населення. Охарактеризуйте роль системи охорони громадського здоров'я в профілактиці саморуйнівної поведінки та самогубств населення.
38. Поясніть вплив високого рівня трудової міграції на стан здоров'я населення та особливості його моніторингу і організації профілактичних заходів забезпеченні збереження здоров'я трудових мігрантів та їх близького оточення.
39. Охарактеризуйте основні поняття біостатистики та історію її розвитку,
40. основні терміни в даній сфері. Поясніть мету, загальні методи та сферу використання.
41. Поясніть поняття: генеральна сукупність та вибірка, репрезентативність вибірки, рівень значимості, статистичні критерії достовірності. Охарактеризуйте методи їх розрахунку.
42. Охарактеризуйте поняття: категорії статистичних ознак, розподіл і

- параметри та їх значення. Наведіть приклад.
43. Поясніть використання аналізу якісних статистичних ознак. Поясніть використання кореляційного аналізу в біостатистиці. Наведіть приклади.
 44. Охарактеризуйте використання методу дисперсного аналізу в біостатистиці. Наведіть приклад.
 45. Дайте визначення поняття «Профілактика». Поясніть, від яких чинників залежали зміни змісту поняття «профілактика» та форм її здійснення. Охарактеризуйте переваги використання профілактики для збереження здоров'я. На яких рівнях повинні здійснюватися заходи профілактики? Поясніть актуальність профілактики для громадського здоров'я.
 46. Поясніть еволюцію розвитку профілактичного напрямку в охороні громадського здоров'я. Дайте порівняльну характеристику форм профілактики на різних історичних етапах розвитку профілактичного напрямку.
 47. Вкажіть види профілактики, дайте їм визначення. Охарактеризуйте заходи первинної профілактики. Назвіть та поясніть стратегії первинної профілактики та цільові групи, на які вони спрямовані. Вкажіть основну мету та заходи вторинної профілактики. Охарактеризуйте заходи третинної профілактики. Які види реабілітації включає третинна профілактика?
 48. Вертикальні та горизонтальні профілактичні програми в системі громадського здоров'я. Вкажіть та поясніть переваги та недоліки вказаних профілактичних програм.
 49. Вкажіть та поясніть принципи профілактичної активності та профілактичної стратегії. В чому полягає міжсекторальна взаємодія у профілактичній стратегії? Вкажіть та охарактеризуйте рівні міжсекторальної взаємодії. Які можливі шляхи покращення між секторальної взаємодії у сфері громадського здоров'я?
 50. Охарактеризуйте коротко технології медичної профілактики, спрямовані на зміцнення здоров'я та профілактику захворювань. Вкажіть принципи ефективних інформаційних технологій медичної профілактики. Наведіть приклади профілактичних програм в Україні, які стосуються громадського здоров'я.
 51. Соціально небезпечні інфекційні захворювання. Вкажіть основні їх ознаки. Охарактеризуйте основні напрямки профілактики туберкульозу. Поясніть мету та завдання санітарної профілактики туберкульозу. Охарактеризуйте коротко специфічну профілактику та хіміопрофілактику туберкульозу.
 52. Соціально небезпечні інфекційні захворювання. Профілактика поширення інфекцій, що передаються статевим шляхом (ІПСШ). Вкажіть концепції програми боротьби з ІПСШ. Поясніть підходи до профілактики ІПСШ. В чому полягають проблеми профілактичної діяльності у сфері протидії поширення ІПСШ?
 53. Вірусні гепатити як соціально небезпечні інфекційні захворювання. Профілактика вірусних гепатитів. В чому полягає розроблена ВООЗ

Глобальна Стратегія сектору охорони здоров'я з вірусних гепатитів на 2016-2021 роки? Вкажіть рекомендації ВООЗ з профілактики вірусного гепатиту В у медичних закладах та з профілактики передачі вірусного гепатиту В статевим шляхом.

54. Вкажіть та охарактеризуйте основні підходи до профілактики ВІЛ-інфекції за даними ВООЗ. Поясніть використання антиретровірусної терапії (АРТ) метою профілактики ВІЛ-інфекції: доконтактна профілактика (PrEP), постконтактна профілактика (ПКП), лікування – як профілактика (U=U). Вкажіть основні напрямки стратегії зменшення шкоди для споживачів ін'єкційних наркотиків з метою профілактики поширення ВІЛ-інфекції.
55. Імунізація як засіб профілактики інфекційних захворювань. Поясніть поняття «колективний імунітет». Календар щеплень та що він визначає відповідно до нормативних документів України. Поясніть основні терміни: вакцинація, первинний вакцинальний комплекс, ревакцинація. Вкажіть захворювання, щеплення проти яких є обов'язковими згідно Календаря профілактичних щеплень в Україні.
56. Що таке хронічні неінфекційні захворювання (НІЗ) та фактори ризику їх виникнення (керовані та некеровані)? Охарактеризуйте основоположні принципи глобального плану дій з профілактики НІЗ на 2013-2020 роки (ВООЗ). В чому полягає Національний план заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року?
57. Поясніть основні підходи до профілактики захворювань системи кровообігу (ССЗ). Перерахуйте керовані та некеровані фактори ризику виникнення ССЗ, поясніть їх значення. Наведіть приклади заходів, які можуть здійснюватися для зниження ССЗ на загальнонаціональному рівні. Охарактеризуйте заходи вторинної профілактики ССЗ та поясніть їх значення.
58. Поясніть основні підходи до профілактики хронічних респіраторних захворювань. Вкажіть завдання програми боротьби з хронічними респіраторними захворюваннями, розробленої ВООЗ. Поясніть напрямки профілактики цукрового діабету: промоція здорового харчування та фізичної активності.
59. Вкажіть та поясніть складові стратегії профілактики онкологічних захворювань. Охарактеризуйте види первинної профілактики онкозахворювань: онкогігієнічну, біохімічну, медико-генетичну, імунобіологічну, ендокринно-вікову. Поясніть скринінг, як метод вторинної профілактики онкологічних захворювань, наведіть приклади. В чому полягає третинна профілактика онкологічних захворювань?
60. Що таке скринінг та скринінгові програми раннього виявлення хвороб, в чому їх переваги та недоліки? Вкажіть характерні особливості сучасних скринінгових програм. Які компоненти повинна включати ефективно організована скринінгова програма за рекомендаціями Європейського

- регіонального бюро ВООЗ? Перерахуйте та поясніть критерії оцінки скринінгу.
61. Що таке моніторинг і оцінка (МіО), основні терміни. Основне призначення МіО. Головне питання моніторингу і оцінки. Опишіть відмінності між поняттями «моніторинг» і «оцінювання» за наступними ознаками: терміни виконання, масштаб, виконавці, результат, основні питання, на які відповідають. Мета і завдання МіО в сфері громадського здоров'я.
 62. Поточний та періодичний моніторинг – опишіть відмінності. Роз'ясніть відмінності між дослідженням і оцінюванням.
 63. Джерела інформації в системі моніторингу і оцінки. Поняття «показник» та «індикатор». Базові та цільові показники. Характеристики показників. Розподіл або дезагрегація показників. Класифікація показників за рівнями. Критерії відбору показників (відповідність, чутливість, доступність, надійність, простота, практичність, об'єктивність, дешевизна, представництво). Визначити основні вимоги до індикатора. Обмеження показників. Паспорт показника.
 64. План моніторингу і оцінки – визначення, вигляд, обов'язкові складові та елементи. Джерела збору інформації для моніторингу. Поняття первинні та вторинні дані. Методи та техніки збору інформації: самооцінка, фокус-групи, індивідуальні та групові інтерв'ю, дослідження, аналіз бази даних тощо. Зацікавлені сторони – стейкхолдери, їх типи. Аналіз зацікавлених сторін – для чого, які необхідні кроки?
 65. Технічне завдання з моніторингу і оцінки, основні вимоги та елементи. Огляд, мета, обсяг, очікувані терміни, бюджет, організаційна структура. Підготовка процесу оцінювання – основні етапи та акценти. Основні інструменти збору даних в залежності від типу даних. Поняття етики оцінювання.
 66. Алгоритм оцінювання – основні етапи та складові. Результати оцінювання та основна мета їх використання. Основні питання на етапі планування оцінювання: хто отримує інформацію, потенційні користувачі результатів оцінювання, яка інформація і у якій формі повинна бути надана, коли повинна бути інформація (актуальність), відповідальний за поширення та необхідні ресурси. Формування звіту по результатам оцінювання, основні вимоги до звіту.
 67. Визначення якості даних та описати важливість якості даних в системі громадського здоров'я. Опишіть основні принципи якості даних – ретельність (валідність), надійність, повнота, точність, своєчасність, непорушність, конфіденційність (щодо персональних даних). Фактори, які можуть спричинити погану якість даних. Опишіть поширені джерела помилок: перестановка, копіювання, кодування, маршрутизація, послідовність, межі коливаний, пропуски, підрахунок.
 68. Поширення даних. Стратегія розповсюдження результатів оцінки – дії, аудиторія, простота, набір способів, методи представлення. Матриця поширення даних, її основні компоненти – мета, аудиторія, засоби та

методи, доступ, часові орієнтири, відповідальні виконавці. Стратегія розповсюдження даних. Візуалізація і ефективне поширення даних, методи візуалізації.

69. Визначення епідеміології як науки. Види епідеміології, відмінності між описовою та аналітичною епідеміологією. Основна тріада описової епідеміології – особа, місце, час. Опишіть значення кожної складової, основні характеристики та властивості. Дайте пояснення основним епідеміологічним термінам: епідемія або спалах хвороби, кластер, ендемія, пандемія, рівень захворюваності. Опишіть поняття «епідеміологічний перехід».
70. Епідеміологічні цілі в практиці охорони громадського здоров'я. Основні детермінанти та пов'язані з навколишнім середовищем фактори впливу на стан здоров'я. Визначення відносної ролі причин захворювання, втрати дієздатності та
71. смерті. Визначення груп населення, які зазнають найбільшого ризику через певні причини поганого стану здоров'я. Оцінка ефективності програм і послуг у сфері охорони здоров'я для покращення ситуації з охороною громадського здоров'я.
72. Опишіть основні проблеми в етіологічному вивченні хронічних неінфекційних захворювань (НІЗ). Поясніть розгорнуто наступні поняття: відсутність відомого збудника, багатofакторна етіологія, тривалий латентний період, невизначений початок. Okремо розкрийте тему - різний вплив чинників на поширення і перебіг захворювань.
73. Опишіть поточні тенденції захворюваності і смертності у світі та в Україні. Назвіть перші чотири причини смертності в світі та в Україні, порівняйте їх. Охарактеризуйте основні відмінності в тенденціях щодо захворюваності в світі та в Україні. Актуалізуйте проблему щодо неінфекційних захворювань в Україні.
74. Основні детермінанти та фактори ризику виникнення основних груп неінфекційних захворювань. Охарактеризуйте вплив шкідливого споживання алкоголю та надмірної кількості солі, тютюнопаління, недостатньої фізичної активності населення на виникнення тих чи інших груп неінфекційних захворювань. Оцініть вплив кожного з факторів на ризик виникнення захворювань.
75. Дайте визначення поняття «епідеміологія». Вкажіть цілі епідеміології та сфери її застосування. Назвіть предмет вивчення епідеміології та складові епідемічного процесу (епідеміологічна тріада).
76. Назвіть кількісні та якісні прояви епідемічного процесу. Поясніть основні епідеміологічні терміни: епідемія, спалах, ендемія, пандемія, кластер.
77. Дайте визначення поняття «джерело збудників інфекції» та поясніть що таке «механізм передачі збудників інфекційних хвороб». Назвіть типи механізмів передачі збудників інфекційних хвороб. Вкажіть фази механізму передачі та охарактеризуйте поняття "чинники передачі" та "шляхи передачі".

78. Назвіть протиепідемічні заходи, спрямовані на складові епідемічного процесу. Вкажіть два основні принципи, на яких ґрунтується проведення профілактичних і протиепідемічних заходів. Що таке «повна» та «часткова» ліквідація інфекційних хвороб?
79. Дайте визначення епідеміологічного методу дослідження. Вкажіть основні методичні підходи, що включає епідеміологічний метод дослідження. Назвіть мету та засоби описово-оціночних прийомів епідеміологічного методу. Опишіть що таке «скринінг», типи скринінгових досліджень. Вкажіть мету і задачі епідеміологічного обстеження осередку.
80. Аналітичні епідеміологічних досліджень в охороні здоров'я, їх мета та методи. Що таке ретроспективні та проспективні дослідження? Вкажіть дизайн дослідження «випадок-контроль», наведіть приклад.
81. Когортні аналітичні дослідження, їх типи, умови. Вкажіть загальну схему подачі результатів когортного дослідження. Наведіть приклад. Охарактеризуйте сильні і слабкі сторони когортного дослідження.
82. Що таке «епідеміологічний експеримент»? Вкажіть методи експериментальних досліджень в епідеміології. Охарактеризуйте контрольований та неконтрольований епідеміологічний експеримент. Наведіть приклад «природнього експерименту».
83. Методи математичного моделювання в епідеміології. Поняття про клінічну та доказову медицину. Що є «золотим стандартом» клінічного (епідеміологічного) дослідження? Опишіть ієрархію цінності доказових даних.
84. Статистичні епідеміологічні показники: вкажіть дві основні групи показників захворюваності. Дайте характеристику основних інтенсивних показників захворюваності. Наведіть приклади екстенсивних епідеміологічних показників. Що таке «середні величини»? Оцінка вірогідності середніх величин, середнє квадратичне відхилення: наведіть приклад розрахунку для невеликого варіаційного ряду.
85. Поясніть політико-економічний підхід до розуміння громадського здоров'я і його регіональна специфіка. В чому полягає регіональна специфіка категорій громадського здоров'я. Охарактеризуйте систему регіональних рейтингів громадського здоров'я.
86. Поясніть поняття громадське здоров'я як соціально-економічна категорія. Наведіть аргументи «за» та «проти» комерціалізації громадського здоров'я.
87. Поясніть поняття громадське здоров'я: втрати та вигоди для індивіда, підприємства та суспільства. Охарактеризуйте економічний аспект громадського здоров'я.
88. Дайте характеристику поняттям «здоров'я населення» та «демографічна ситуація». Опишіть глобальні проблеми сучасного людства. Охарактеризуйте зв'язок між демографічними, глобальними та іншими екологічними проблемами та його вплив на стан, рівень і стабільність розвитку здоров'я населення.
89. Дайте опис екології людини як науки, її зв'язкам з іншими науками, галузями знань. Охарактеризуйте основні біо-соціальні фактори, що

впливають на стан здоров'я людини, суспільства. Навколишнє середовище та здоров'я: чинники ризиків виникнення захворювань та методи боротьби з ними.

90. Дайте розгорнуту відповідь на запитання що таке медична екологія, екологія, у тому числі соціоекологія. Охарактеризуйте антропогенний вплив на навколишнє середовище та визначте сучасні проблеми даного питання. Як діє денатуроване природне середовище на організм людини, здоров'я населення та опишіть які ви знаєте фактори профілактики.
91. Наведіть приклади та прокоментуйте законодавчі акти про охорону навколишнього середовища.
92. Дайте характеристику напрямків покращення здоров'я людини за сучасних умов її життєдіяльності (вплив біологічних та антропогенних факторів у т.ч. культури). Охарактеризуйте поняття Індексу Людського розвитку, показників, що його характеризують. Назвіть та поясніть тенденції динаміки рівня ІЛР, його показників в Україні та основні причини такої ситуації. Назвіть рекомендації щодо охорони та гігієни праці
93. опишіть основні екологічні проблеми сучасної України та її областей. Дайте розгорнуту характеристику фізичних та хімічних факторів, вкажіть корисність та шкідливість їх впливу на організм людини та стан екосоціального здоров'я. Які основні методи боротьби із погіршенням стану здоров'я від негативної дії фізичних та хімічних факторів ви знаєте? Надайте опис.
94. Дайте розгорнуту характеристику природних та антропогенних факторів, корисність та шкідливість їх впливу на організм людини та основні заходи щодо профілактики настання нездоров'я. Екологічні ризики та здоров'я людини: сучасні проблеми та шляхи їх вирішення. Охарактеризуйте основні групи факторів впливу на формування здоров'я населення та шляхів профілактики та покращення здоров'я індивіда та суспільства в цілому.
95. Охарактеризуйте актуальність проблеми взаємозв'язку екологічного стану зовнішнього середовища та стану здоров'я населення, що тенденційно зростає в сучасній Україні. Дайте характеристику екологічної кризи на території України (обмеження природних ресурсів, економічна нестабільність, загострення соціальних та політичних проблем, відсутність моральних основ у суспільстві, інтенсивність забруднення, підвищення кількості негативних чинників, у т.ч. мутагенами і тератогенами.